

„La cura vigilantissima”

**List Apostolski
Jana Pawła II
w formie
motu proprio
„La cura vigilantissima”**

Projekt okładki: Wydawnictwo Rys

Na okładce:
Plakieta wydana z okazji pięćdziesięciolecia
Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu w 1975 r.

Tłumaczenie z języka włoskiego:
ks. Rafał Rybacki
Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu

Wydanie I, Poznań 2014

ISBN 978-83-63664-59-6

Wydanie:

**na zlecenie
Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu**

Wydawnictwo Rys
ul. Różana 9/10
61-577 Poznań
tel.+ 061 833 16 03
kom. 0600 44 55 80
www.wydawnictworys.com
e-mail: rysstudio@o2.pl

Przedmowa

Arcybiskup Metropolita Poznański

Przed niespełna 10 laty odchodził z tego świata Jan Paweł II. Jego beatyfikacja, a następnie kanonizacja w naturalny sposób sprawiły, iż liturgiczne wspomnienie św. Jana Pawła II papieża zyskało pierwszeństwo wobec samej rocznicy śmierci, wydobywając z tej ostatniej to, co dla każdego chrześcijanina jest w niej najważniejsze, a mianowicie fakt, iż stanowi ona *dies natalis*.

Z punktu widzenia historii powszechnej nie ulega jednak wątpliwości, iż właśnie w dniu 2 kwietnia 2005 roku zakończył się jeden z najdłuższych pontyfikatów w historii Kościoła katolickiego, wypełniony gigantyczną pracą apostolską na wielorakich płaszczyznach obecności tegoż Kościoła we współczesnym świecie. Z pewnością potrzeba czasu i wysiłku, aby nakreślić adekwatną i zgodną z wymogami metodologii nauk historycznych syntezę pontyfikatu Jana Pawła II. Przynoszą jednak już dziś swe błogosławione owoce w życiu Kościoła i rodziny ludzkiej jego niepodważalne dokonania, dzięki którym termin *aggiornamento* nie stał się z czasem ulotnym hasłem bądź medialną reminiscencją soboru watykańskiego II. Tak, jak wielcy papieże tegoż soboru Jan XXIII i Paweł VI, Jan Paweł II usilnie wykazywał, że odnowa Kościoła jest dziedzictwem i zobowiązaniem, czyli rzeczywistością daną i zadaną jednocześnie. Wielokrotnie ukazywał w swym posługiwaniu, iż Kościół mający postać tego świata nie dostosowuje się do jego mentalności czy tendencji, ale – czerpiąc z całego bogactwa minionych pokoleń – szuka wciąż nowego języka dla wyrażenia prastarej substancji katolickiej wiary. Uczył, iż wszędzie tam, gdzie zadomowiły się znajomość i poszanowanie przeszłości, tam wizja przyszłości nie jest iluzoryczna. Ileż razy Ojciec Święty przypominał nam, jak wielką wagę posiada w naszych czasach pamięć ludzi wierzących o własnej przeszłości, pamięć, która wyraża spójność i ciągłość tradycji chrześcijańskich,

pojednanych we wspólnym skarbcu Kościoła. Tenże Kościół na przestrzeni swych dziejów – począwszy od naznaczonego czią wspomnienia słów i czynów samego Jezusa Chrystusa, a potem dokonań i świadectw wspólnoty chrześcijańskiej czasów apostołskich, aż po dziś dzień – był i jest przekonany, iż znajomość historii prowadzi także ku duchowemu odczytaniu jej epizodów.

Szczególną wymowę posiada fakt, iż kilkanaście dni przed swoją śmiercią papież Jan Paweł II promulgował dnia 21 marca 2005 roku w formie *motu proprio* list apostolski *La cura vigilantissima*, na mocy którego ogłosił nową ustawę regulującą funkcjonowanie archiwów Stolicy Apostolskiej, podkreślając zarazem, w jak znaczącym stopniu instytucja archiwum służy samej misji Kościoła.

Nakładem Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu ukazuje się tłumaczenie tegoż dokumentu na język polski. W roku, w którym Kościół wyniósł do chwały ołtarzy jako świętych Jana XXIII i Jana Pawła II, oraz Pawła VI jako błogosławionego, nie może zabraknąć nawiązania do myśli tego ostatniego, bez którego trudno zrozumieć współczesny dialog Kościoła katolickiego ze światem. Kościołowi potrzebna jest – mówił w 1963 r. Paweł VI – kultura historyczna, w której „roztaczać troskę nad dokumentami zgromadzonymi w archiwach znaczy czić samego Chrystusa, rozumieć Jego Kościół, dać nam samym oraz tym, którzy po nas przyjdą historię przejścia Pana – *transitus Domini* – przez ten świat”. W przestrzeni tej kultury archiwa kościelne są „znakiem cywilizacji oraz naszą rezerwą i naszym zasobem dla kościelnej psychologii i duszpasterskiej misji wobec świata”.

+ Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański

Poznań, dnia 8 grudnia 2014 r.

JAN PAWEŁ II
Sługa Sług Bożych
na wieczną rzecz pamiątkę

List Apostolski
„La cura vigilantissima”
sporządzony w formie
motu proprio
promulgujący nowe prawo
dla archiwów Stolicy Świętej

Pieczołowita troska, z jaką zawsze Biskupi Rzymscy podchodzili do sprawy zachowywania i przekazywania przyszłym pokoleniom pamięci dotyczącej własnego Pontyfikatu oraz działalności Stolicy Świętej, musi być w naszych czasach nie tylko podtrzymywana, ale także rozwijana. W szczególny sposób dotyczy to archiwów Stolicy Apostolskiej, niezależnie od miejsca, w którym archiwa te znajdują się.

Jest rzeczą wiadomą, że archiwa Stolicy Świętej, przechowywane na przestrzeni wieków w różnych miejscach Rzymu i strzeżone za pomocą rozmaitych metod, jakimi posługiwano się w danym czasie, w konsekwencji reform i rozwoju struktur Kurii Rzymskiej zostały poddane przemianom. Rozwinęły się zarówno pod względem liczebności, jak również jakości. Z tego właśnie powodu konieczne są takie normy, które zapewnią adekwatną organizację tychże archiwów, a co za tym idzie odpowiednie przechowywanie archiwaliów. To zaś nie pozostanie bez znaczenia dla samego procesu udostępniania dokumentów, tak w zakresie wymogów stawianych w tej materii przez Biskupa Rzymskiego i Kurię Rzymską oraz w zakresie pracy podejmowanej przez badaczy i historyków, którzy zwracają się ku archiwom z coraz to większą uwagą.

Jesteśmy jednocześnie świadomi tego, jak znaczący postęp dokonał się w ostatnich czasach w naukach archiwalnych, których to najlepsze osiągnięcia stały się udziałem wielu administracji zarówno publicznych, jak i prywatnych na całym świecie.

W przestrzeni archiwów, obok tradycyjnych narzędzi opisu i wyszukiwania dokumentów, pojawiły się najnowsze narzędzia informatyczne. To zaś stwarza znaczące możliwości wsparcia i pomocy w pracy archiwalnej. Należy zatem nie tylko na nowo przemyśleć trwałe osiągnięcia archiwistyki, zachowujące swą niezmiennosć ze względu na potwierdzoną skuteczność, ale także sprzyjać ich integracji z nowymi technologiami. Te ostatnie – przynajmniej w niektórych przypadkach – okazują się niezwykle przydatne w zakresie usystematyzowania, poszukiwania oraz konserwacji dokumentów, jak również przechowywania specjalnych serii dokumentów na nowych formatach.

Ponadto, można obecnie zauważyć wzrastające zainteresowanie kwerendami archiwalnymi w świecie kultury. Wobec takiego zainteresowania – idąc za przykładem Naszych Czcigodnych Poprzedników – nie pozostaliśmy obojętni. Skoro Biskupi Rzymscy wielokrotnie zabiegali – tak w czasach dawnych, jak w szczególnie sposób w ubiegłym stuleciu – o archiwa Stolicy Świętej, postanowiliśmy przyłączyć się do tych przedsięwzięć. Podejmowaliśmy rozmaite inicjatywy, poprzez które – jak sądzimy – wspieraliśmy studium dokumentów, przyczyniając się do postępu w dziedzinie historiografii niektórych okresów historycznych czy wyszczególnionych aspektów życia Kościoła.

Wydaje się zatem słuszne, aby promulgować obecnie takie prawo, które doceniając wysiłki podjęte w przeszłości, w sposób zwarty, a w niektórych aspektach innowacyjny, ureguluje kwestię wszystkich archiwów Stolicy Świętej oraz Instytucji z nimi związanych. Dotyczy to zarówno tak zwanych archiwów bieżących, jak i tym bardziej archiwów historycznych.

Tak więc podjęliśmy decyzję o wprowadzeniu w życie nowej ustawy, w myśl której wszystko to, co dotyczy archiwów Stolicy Świętej oraz Instytucji z nimi związanych – zarówno w kwestii podmiotów dawnych, jak i nowych – będzie posiadało wspólną normę, regulującą całokształt ich organizacji. Ustawa ta obejmuje wyżej wspomniane archiwa własne poszczególnych Instytucji, tak w zakresie ich codziennej pracy na obszarze opracowywania dokumentów, jak również w zakresie dalszych subtelnych czynności konserwatorskich oraz konsultacji archiwalnych.

Specjalne zadania nadzoru, udostępniania oraz opracowywania dokumentów pragniemy powierzyć Komisji Głównej do spraw Archiwów Stolicy Świętej, ustanowionej oddzielnym aktem prawnym. Będzie ona stanowiła punkt odniesienia dla przełożonych wspomnianych Instytucji, a także dla Urzędników zatrudnionych w tychże Instytucjach. Pragniemy tym samym, aby zapewniono kompetentne zarządzanie całością dziedzictwa archiwalnego poszczególnych podmiotów Stolicy Świętej oraz Instytucji związanych z tymi podmiotami.

Poszczególne rozporządzenia niniejszej ustawy o archiwach Stolicy Świętej odnajdują swe uzasadnienie w szczególnej ich wizji, jaka od zawsze towarzyszyła Biskupom Rzymskim. W rzeczy samej uznajemy, iż wielkie dziedzictwo źródeł historycznych przechowywanych w archiwach Stolicy Świętej stanowi cenny skarb, mówiący o przejściu Kościoła przez świat i historię. Należy ten skarb przekazać następnym pokoleniom jako stały i nienaruszony. Z tego właśnie powodu nie jest rzeczą pozbawioną racji – bynajmniej w środowisku kościelnym – mówienie o duszpasterskiej funkcji archiwów kościelnych. Spojrzenie to nie może w swym założeniu umniejszać bądź przysłańać obiektywnej wartości źródeł archiwalnych, przeciwnie, musi służyć rozwijaniu szerszej i bezstronnej wiedzy historycznej. Niech to całościowe spojrzenie na sprawę Archiwów Stolicy Świętej pomoże lepiej zrozumieć niniejsze promulgowane przez Nas regulacje prawne.

Wszystko to, co zostało rozporządzone w ramach nowej *Ustawy*, ogłoszonej przez nas w niniejszym *Motu proprio*, posiada pełną i stałą moc prawną w odniesieniu do wszystkich podmiotów Stolicy Świętej oraz Instytucji związanych z tymi podmiotami, bez względu na jakąkolwiek treść i rangę rozporządzeń przeciwnych.

Dane w Watykanie,
dnia 21 marca w Roku Pańskim 2005,
w dwudziestym siódmym Naszego Pontyfikatu.

JAN PAWEŁ II
PAPIEŻ

USTAWA O ARCHIWACH STOLICY ŚWIĘTEJ

ROZDZIAŁ I

ZAKRES ZASTOSOWANIA I DEFINICJE

Artykuł 1

ZAKRES ZASTOSOWANIA

1. Niniejsza ustawa ma zastosowanie do każdego archiwum i do poszczególnego dokumentu, będących własnością Stolicy Świętej.
2. Własnością Stolicy Świętej są od początku archiwa i poszczególne dokumenty Biskupów Rzymskich, Kolegium Kardynalskiego, Dykasterii, Trybunałów, Biur, Przedstawicielstw Stolicy Świętej i Instytucji z nią związanych, mających siedzibę w Watykanie albo w strefach ekstraterytorialnych bądź chronionych poprzez specjalne immunitety dyplomatyczne.
3. Tej samej dyscyplinie podlegają inne archiwa oraz poszczególne dokumenty, które stały się własnością Stolicy Świętej wskutek nabytków, darowizn, testamentów, wymian bądź wieczystych depozytów.

Artykuł 2

DEFINICJE

W ramach niniejszej ustawy określa się jako:

Udostępnianie (Accesso): możliwość zapoznania się, po uprzednim otrzymaniu zezwolenia, z archiwami bieżącymi, z depozytem oraz z zawartością archiwów historycznych nie przeznaczonych